

ชื่อวิทยานิพนธ์	สภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอศลากุแก่นักเรียนในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี
ผู้เขียน	นายมนูศักดิ์ โต๊ะเถื่อน
สาขาวิชา	การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม
ปีการศึกษา	2553

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและวิธีการปลูกฝังอศลากุในอิสลาม สภาพ ปัญหาและแนวทางการปลูกฝังอศลากุแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ใช้วิธีการศึกษาเชิงเอกสารและการศึกษาภาคสนาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการปลูกฝังอศลากุมีจำนวน 364 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ในการพิจารณาแนวทางการปลูกฝังอศลากุมีจำนวน 20 คน วิเคราะห์ข้อมูล โดยการตั้งเคราะห์เนื้อหาและสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีของความสอดคล้องระหว่างข้อความ

ผลการวิจัยพบว่า

1) การปลูกฝังอศลากุในอิสลามมีเป้าหมายเพื่อสร้างมุสลิมที่สมบูรณ์ทั้งในด้านการศรัทธาและการปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนา ผู้ทำหน้าที่ปลูกฝังจะต้องมีความบริสุทธิ์ใจ ความขำเกรง ความรอบรู้ ความสุภาพ และมีความตระหนักว่าเป็นงานที่จะถูกสอบสวนและมีผลตอบแทนในโลกนี้และโลกหน้า ลักษณะพิเศษของการปลูกฝังอศลากุในอิสลาม คือ การปลูกฝังหลักการศรัทธา การปลูกฝังแบบองค์รวม การปลูกฝังแบบต่อเนื่อง และการปลูกฝังแบบมีส่วนร่วม ส่วนวิธีการปลูกฝังอศลากุในอิสลามมี 6 วิธีการ ได้แก่ 1) วิธีการสร้างแบบอย่างที่ดี 2)วิธีการสร้างแรงจูงใจ 3) วิธีการตักเตือน 4) วิธีการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม 5) วิธีการจัดกิจกรรมปลูกฝังอศลากุอย่างสม่ำเสมอ และ 6) วิธีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี

2) สภาพการปลูกฝังอศลากุแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าโรงเรียนใช้วิธีการตักเตือนมีสภาพการปฏิบัติจริงมากที่สุด รองลงมาคือ วิธีการจัดกิจกรรมปลูกฝังอศลากุอย่างสม่ำเสมอ วิธีการสร้างแบบอย่างที่ดี วิธีการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม วิธีการจัดการสภาพแวดล้อมที่ดี และวิธีการสร้างแรงจูงใจน้อยที่สุด ส่วนปัญหาการดำเนินการ

ปลูกฝังอัคลาอุแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า วิธีการสร้างแรงจูงใจ และวิธีการจัดการสภาพแวดล้อมที่ดีมีปัญหาการดำเนินการมากที่สุด รองลงมา คือ วิธีการดักเตือน วิธีการสร้างแบบอย่างที่ดี วิธีการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม และวิธีการจัดกิจกรรมปลูกฝัง อัคลาอุอย่างสม่ำเสมอที่สุด

3) แนวทางการปลูกฝังอัคลาอุแก่นักเรียนใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัด สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ปรากฏผลดังนี้

3.1) แนวทางการสร้างแบบอย่างที่ดี ได้แก่ โรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบาย มุ่งพัฒนาให้บุคลากรทุกคนประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี จัดให้มีการคัดสรรและการนิเทศ ครูผู้สอน การติดตามดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด การกำหนดแหล่งเรียนรู้แบบอย่างและการจัดสรร งบประมาณสำหรับจัดโครงการสนับสนุนการสร้างแบบอย่างที่ดี

3.2) แนวทางการสร้างแรงจูงใจ ได้แก่ การเริ่มต้นการสอนด้วยการกล่าวพระนาม ของอัลลอฮ์ การจัดโครงการสร้างแรงจูงใจ การมอบรางวัลนักเรียนที่มีอัคลาอุดี การให้โอกาส นักเรียนที่ทำความผิดปรับปรุงตัว การรายงานผู้ปกครองทราบความประพฤติของนักเรียน และการ ส่งเสริมการใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย

3.3) แนวทางการดักเตือน ได้แก่ การสร้างคู่มือการปฏิบัติตนสำหรับครูผู้สอนและ นักเรียน การสนับสนุนให้กรรมการนักเรียนดูแลเพื่อนและรุ่นน้อง การกำหนดให้นักเรียนมีครูที่ ปรึกษาสร้างความใกล้ชิดและให้คำแนะนำแก่นักเรียน การกำหนดขั้นตอนการดักเตือน และการ จัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดโครงการอบรมอัคลาอุแก่นักเรียน

3.4) แนวทางการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม ได้แก่ การสอนและการบูรณาการ ในรายวิชาเรียน การจัดแหล่งเรียนรู้ การเชิญผู้มีความรู้บรรยายประวัติศาสตร์อิสลาม และการ จัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดทำสื่อการสอนประวัติศาสตร์อิสลาม

3.5) แนวทางการจัดกิจกรรมปลูกฝังอัคลาอุอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การจัดกิจกรรม ต่อเนื่องระหว่างภาคการศึกษา เช่น กิจกรรมปลูกฝังศรัทธา กิจกรรมประจำวัน และกิจกรรมวัน สำคัญทางศาสนา การติดตามประเมินผล การแนะนำผู้ปกครองให้เห็นความสำคัญของกิจกรรม และการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรม

3.6) แนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมที่ดี ได้แก่ การสร้างสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดภูมิทัศน์สวยงาม การรณรงค์รักษาความสะอาด การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการปลูกฝัง อัคลาอุ การร่วมมือกับชุมชนและการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการสภาพแวดล้อมที่ดี

Thesis Title States, Problems, and Inculcation of *Akhlāq* into Islamic Private Schools's Students under Private Education Office, Pattani Province

Author Mr. Manoosak Touthern

Major Program Islamic Educational Administration and Management

Academic Year 2010

ABSTRACT

This thesis aims to study the concepts and ways of *Akhlāq* inculcation in Islam as well as to examine states of, problems of, and guidelines for the inculcation of *Akhlāq* into Islamic Private Schools's Students under Private Education Office, Pattani Province using documentary and field researches. Data obtained from a sample of 364 teachers was used to study the states and problems of *Akhlāq* inculcation and data obtained from another sample of 20 experts was used to develop guidelines for *Akhlāq* inculcation. Synthesizing the content as well as descriptive statistics, which include mean, standard deviation and Index of Concurrence were used to analyze the data.

The results of this study were as follows:

1) The purposes of *Akhlāq* inculcation in Islam are to create a perfect Muslim in terms of religious belief and practice. An inculcator of *Akhlāq* should be honest, pious, knowledgeable, polite, and be realized that the work of inculcation will be interrogated and rewarded in this world and in the next world. The distinctive characteristics of *Akhlāq* inculcation in Islam are the inculcation of belief, a holistic inculcation, a continued inculcation, and a participative inculcation. As for the guidelines for *Akhlāq* inculcation in Islam, they comprise of 6 guidelines, namely, 1) creating a good role model, 2) building motivation, 3) making advice, 4) presenting Islamic history, 5) organizing ongoing activities of *Akhlāq* inculcation, and 6) creating conducive environment.

2) The overall level of states of the inculcation of *Akhlāq* into Islamic Private Schools's Students under Private Education Office, Pattani Province is high. When considering in each aspect, it is found that the level of making advice is very high, it is then followed by conducting ongoing activities of *Akhlāq* inculcation, creating a good role model, presenting Islamic history, creating conducive environment, respectively. And the level of building motivation is very low. The overall level of problems of the inculcation of *Akhlāq* into students in Islamic private schools under the Office of Private Education in Pattani province is moderate. When considering in

each aspect, it is found that the level of building motivation and creating conducive environment are high. It is then followed by making advice, creating a good role model, and presenting Islamic history, respectively. The level of organizing ongoing activities of *Akhlāq* inculcation is very low.

3) Guidelines for inculcating *Akhlāq* into Islamic Private Schools's Students under Private Education Office, Pattani Province reveal as the followings:

3.1) Guidelines for creating a good role model include stipulating vision and policy that emphasize on the development of a good model behavior among staff, providing selection and supervision program for teachers, close monitoring students, specifying model of learning resources and allocating budget for projects that promote and create a good role model.

3.2) Guidelines for building motivation include beginning teaching by mentioning the name of Allah (s.w.t.), organizing motivating project, and giving award to students who show good *Akhlāq*, giving opportunity to the students to correct their wrongdoings, reporting students' behavior to their guardians and encouraging the use of a variety of instructional media.

3.3) Guidelines for making advice include creating a manual for behavioral practice for teachers and students, encouraging student committees to take care of their friends and juniors, specifying students who have a teacher advisor to create a close relationship with and to advise other students, determining steps of making advice, and allocating budget for organizing *Akhlāq* training project for students.

3.4) Guidelines for presenting Islamic history include teaching and integrating learning subjects, allocating learning resources, inviting learned persons to talk on Islamic history and allocating budget for creating teaching media on Islamic history.

3.5) Guidelines for organizing ongoing activities of *Akhlāq* inculcation include organizing ongoing activities during academic semester such as an activity for instilling faith, a daily activity, an activity for important religious days, an activity for assessment and evaluation, an activity conducting to convince the guardians about the importance of school activities, and allocating budget for organizing activities.

3.6) Guidelines for creating conducive environment including creating love awareness for environment and beautifying landscaping, making campaign for preserving cleanliness, creating environment that is conducive to *Akhlāq* inculcation, cooperating with community groups and allocating budget for managing environment.

موضوع البحث

ظروف ومشاكل وأساليب التربية الأخلاقية لدى تلامذة المدارس الأهلية

الإسلامية المنضوية تحت رعاية مكتب التربية الأهلية في ولاية فطاني

مأنوساك توتيان

الباحث

الإدارة والإقتصاد في التربية الإسلامية

التخصص

1431 هجرية

العام الجامعي

مستخلص البحث

يهدف هذا البحث الى دراسة مفاهيم وكيفيات التربية الأخلاقية في الإسلام ، وظروف ومشاكل وأساليب التربية الأخلاقية لدى تلامذة المدارس الأهلية المنضوية تحت رعاية مكتب التربية الأهلية في ولاية فطاني ويشمل كلا جانبي البحث : النظري منه والميداني . وقد كان مجموع افراد العينة المستخدمة في هذا البحث 364 من أساتذة ومدراء المدارس و20 من الخبراء المختصين في أساليب التربية الأخلاقية، وتم استخراج القيم الاحصائية مثل التكرارات، الانحراف المعياري، معامل الارتباط وغيرها وتم بعدها تحليل البيانات وتفسيرها، ومن خلالها توصلت الى النتائج التالية :-

(1) يجب على المربي أن يتصف هو نفسه بالإخلاص والتقوى والعلم والحلم والإستشعار بالمسؤولية ومحاسبة النفس ليتحقق هدف التربية الأخلاقية في الإسلام الذي هو خلق مسلم كامل باتباعه للشريعة الإسلامية ليفوز بذلك خيري الدنيا والآخرة . وقد تميزت التربية الأخلاقية في الإسلام بمخائص منها: الإيمانية والشمولية والإستمرارية والإجتماعية . أما كيفيات التربية الأخلاقية في الإسلام فقد تم رصد 6 كيفيات هي (1) كيفية إنشاء القدوة الحسنة (2) كيفية الترغيب والترهيب (3) كيفية إيجاد الموعظة الحسنة (4) كيفية ربط النشئ بالتاريخ الإسلامي (5) كيفية إقامة وممارسة أنشطة التربية الأخلاقية (6) كيفية تكوين البيئة الصالحة .

(2) مستوى التربية الأخلاقية لدى تلامذة المدارس الأهلية الإسلامية في ولاية فطاني _ على وجه العموم _ هو مستوى عال وفق مقياس يتكون من 5 درجات هي (أعلى، عال، متوسط، قليل وأقل)، وعلى وجه التفصيل نجد أن المدارس تحرس على كيفية إيجاد الموعظة الحسنة في مستوى أعلى وفق المقياس المذكور وبعدها كيفية إقامة وممارسة أنشطة التربية الأخلاقية وبعدها كيفية إنشاء القدوة الحسنة ثم كيفية ربط النشئ بالتاريخ الإسلامي وبعدها كيفية تكوين البيئة الصالحة . أما كيفية الترغيب والترهيب فهي في مستوى أقل . أما المشاكل الإجرائية للتربية الأخلاقية لدى تلامذة المدارس الأهلية الإسلامية في ولاية فطاني تكون _ على وجه العموم _ في مستوى متوسط وعلى وجه التفصيل نجد أن أكثر المشاكل الإجرائية يحصل في كيفية الترغيب والترهيب وكيفية تكوين البيئة الصالحة وتأتي بعدها كيفية إيجاد الموعظة وبعدها كيفية

إنشاء القدوة الحسنة وبعدها كيفية ربط النشئ بالتاريخ الإسلامي أما كيفية إقامة وممارسة أنشطة التربية الأخلاقية فهي في مستوى أقل .

(3) إن أساليب التربية الأخلاقية لدى تلامذة المدارس الأهلية الإسلامية المنضوية تحت مكتب التربية الأهلية في ولاية فطاني فجاءت نتائجها كما يلي :-

(3.1) أسلوب إنشاء القدوة الحسنة، مثل: أن ترسم المدرسة لنفسها سياسات تطويرية تهدف إلى جعل الموظفين نموذجاً جيداً يحتذى به. ويتم تحديد مسار المعلمين وإشرافهم ومتابعتهم على ذلك، وإرشاد التلامذة ومراقبتهم بصفة دورية، وتخصيص مراكز لدراسة القدوة الحسنة وتخصيص ميزانيات لإنشاء مشاريع القدوة الحسنة.

(3.2) أسلوب إنشاء الترغيب والترهيب، مثل: افتتاح الدروس بالبسملة، وإقامة مشاريع لممارسة الترغيب والترهيب. وإعطاء هدايا تشجيعية للتلاميذ ذوي الأخلاق الحسنة، وإتاحة فرص الإصلاح للتلامذة غير المنضبطين باتباع الأوامر، وإخطار آباءهم لتابعة سلوكيات أولادهم، وتكثيف استخدام مجموعة متنوعة من الأدوات التعليمية .

(3.3) أسلوب إيجاد الموعظة الحسنة، مثل: إصدار كتيبات لإرشاد المعلمين والتلامذة ، وتأسيس فريق/مجموعة من التلامذة للقيام بمهمة التوعية لإخوانهم وأصدقائهم الآخرين في داخل المدرسة، وعلى أن يقوم المعلمون بدورهم كمستشارين لصيقي الصلة للطلاب ، ويقدمون لهم ما يحتاجون إليه من مشورة وإرشادات حسب مستوى وعي التلامذة وفهمهم، وتخصيص ميزانيات لإقامة دورات تدريبية لرفع مستوى أخلاق التلامذة.

(3.4) أسلوب ربط النشئ بالتاريخ الإسلامي، مثل: تقديم مواد في التاريخ الإسلامي بصورة مستقلة أو مع باقي المواد التي تقدمها المدرسة للطلاب، وإقامة مراكز لدراسة التاريخ الإسلامي، وإقامة محاضرات حول التاريخ الإسلامي يقدمها محاضرون أكفاء من خارج المدرسة، وتخصيص ميزانيات لاعداد الأدوات التعليمية المطلوبة لذلك.

(3.5) أسلوب إقامة وممارسة أنشطة تربوية أخلاقية، أي إقامة أنشطة سنوية تهدف الى غرس الإيمان في نفوس التلامذة كإحياء الشعائر الإسلامية والمناسبات الدينية في أيام السنة، وإجراء تقييم في ذلك، وتقديم نصائح للآباء وأولياء الأمور ليتابعوا ويهتموا مدى تقدم/ تحسن أولادهم في الأنشطة المدرسية، وتخصيص ميزانيات لذلك .

(3.6) أسلوب تكوين البيئة الصالحة، مثل: غرس نفوس التلامذة بحب البيئة ومحافظتها، وإقامة حملات لتنظيف البيئة، وإنشاء اجواء صحية تدعم التربية الأخلاقية في المدرس، وإيجاد حلقة تعاون بين المجتمع والمدرسة، وتخصيص ميزانيات لذلك .